

Két nemzet költője Konrad Sutarski: *Lengyelország és Magyarország Európa védelmében*, Magyar Napló Kiadó, 2019.

Sutarski Konrad Magyarországon élő lengyel költő, író, publicista idén jeles évfordulóhoz érkezett: szeptember 21-én köszöntöttük őt 85. születésnapja alkalmából. A Poznańban született alkotó az 1956-os lengyel nemzedék költőjeként kezdte pályáját 1960-ban megjelent első kötetével. 1962-ben házasságot kötött egy magyar lánnyal, majd 1965-ben hazánkban telepedett le. Napjainkban mind a lengyel, mind a magyar rendszerváltoztató mozgalmak emblematikus alakjaként tartjuk számon.

Egy keresztény, katolikus alkotó számára Isten egyik legszebb születésnapjához tűnik a szép családi élet mellett a több mint harminc kötetes életmű, amelyre összegzésként teszi föl a koronát a *Lengyelország és Magyarország Európa védelmében* című új kötet. Ebben önállóan értelmezhető történelmi esszék, értekező prózák és versek egymással kérdezz-felelek játékot folytatva idézik föl Sutarski Konrad lényegre látó gondolatait két rokon sorsú nép történelméről a múltban és a jelenben. Ennek a különleges lelki szimbiózisnak az első számú, mindent meghatározó, fő komponense az a gondolat, hogy a lengyel és a magyar a nép megtérése óta a keresztény Európa védőbástyája volt. A *Lengyelország és Magyarország a mai világhelyzet tükrében – veszélyek és perspektívák*, valamint *A magyar–lengyel kapcsolatok a rendszerváltozás után* című két nagy fejezet vezet végig bennünket az életmű e szellemi vezérmotívumain. A harmadik fejezetben versek tükör-sarnokában sokszorozódik meg a költő-gondolkodó szellemisége.

A kötet első nagy gondolati egységét a történelmi múltat megidéző dolgozatok képezik. Sutarski (is) úgy gondolja, hogy Krisztus születése utáni első évezredünkben befejeződtek a népvándorlások, teljes mértékben kialakult kontinensünk mindmáig érvényes és létező etnikai és vallási térképe. Európát ugyanazok a népek lakják. Közös kultúránk gyökerei a határainkon átívelő görög-római művészetből és filozófiából sarjadnak. Hitvilágunk egyetemes és mindent meghatározó alapja az Ó és az Új Szövetség keresztény ontológiája, gnoszeológiája, a keresztény hit, az egyetemes Isten és emberszeretet megváltás-tana és erkölce, amelyeknek megtartását nemcsak

Európa, hanem az egész világ túlélése zálogának is tekinti. Sutarski tanulmányainak gondolati vezérfonala szerint folyamatosan és mindmáig három súlyos veszély fenyegeti a keresztény nemzetállamok Európáját: a vallási, a kulturális és az etnikai támadások sorozata. Ezek a veszélyek a szerző szerint két fő irányból zúdulnak ránk. Az egyik fő veszély az Európán túlról folyamatosan felénk nyomuló mohamedán, idegen kultúra. A másikat, a belső veszélyt három totalitáriánus ideológia: a náciizmus, a kommunizmus, valamint a globalizáció testesíti meg.

Sutarski tanulmányainak gondolatmenete azt törekszik igazolni, hogy a keresztény Európát pusztító tatár hordák, aztán a török impérium, majd a náci német és a kommunista orosz-szovjet birodalom hegemóniájának lebontásában vezető szerepe volt Lengyelországnak és Magyarországnak. Ám a lengyel és a magyar nemzet úgy volt Európa és a kereszténység védőbástyája, hogy ezért sem a múltban, sem a jelenben nem részesült elismerésben. Hála helyett a rendszerváltozásig a szovjet megszállást kaptuk. A rendszerváltozás óta mindmáig él a lengyeliség kettészakadása Lengyelhonra és Litvániára, Magyarország is a mai napig viseli a trianoni stigmát. (Nem véletlen, hogy az európai nemzetek közül egyedül Lengyelország nem vett részt a trianoni békediktátum ratifikálásában.)

A kötet második nagy gondolati egysége a közelmúltunkról és a jelenünkről szól. Eszerint itt és most nyilvánvaló, hogy a náciizmus és a kommunizmus eszméje halódik, ám virul a globalizmus. A szerző kifejti, hogy e legújabb eszme- és hatalmi rendszert paradox módon éppen a rendszerváltoztató forradalmak által is elfogadott, akkor tetszetősnek, ártalmatlannak tűnő szlogenek (liberalizáció, dereguláció és privatizáció, határok lebontása, demokratikus intézményrendszer, európai egyesült államok létrehozása stb.) hozták Európára. Az Európai Unió a 2008–2010-ig tartó és még ma sem megoldott gazdasági világválságra úgy reagált, hogy folytatni akarta azt a neoliborális gazdaságpolitikát, amely a krízis okozója volt. A folyamat Sutarski gondolatmenete szerint, a 2015-ben kirobbant migráns invázió óta tetőzött. Ezzel egyidőben Lengyelországban 2015 óta a PiS (Jog és Igazságosság Pártja), Magyarországon a FIDESZ–

KDNP kormány 2010-től kezdve szembefordult az európai konföderáció elvével, valamint a migráció támogatásával. Sutarski Konrad úgy véli, hogy ez a törekvés motiválta elsősorban Nagy-Britanniát is, amikor 2016-ban kilépett az Európai Unióból. A szerző koncepciójában, ahogy az elmúlt évszázadok során számtalanszor, a katolikus Lengyelország és Magyarország ismét Európa védelmének motorja lett, ezúttal a Visegrádi Szerződés két másik országával közösen, de más országokkal is együttműködve.

A kötet harmadik egységében szólal meg a költői életmű, mely a művészet eszközrendszerével jeleníti meg a tanulmányok alap gondolatait. Ahogy a történelmi esszékből, Sutarski szuggesztív, személyes élménnyé lényegült költői képeiből is élénk tárul Közép-Európa történelmének megannyi stigmája. Mások mellett édesapjának tragédiája is, amit mind a napig nem tud kiheverni. Bogumil Sutarski hadnagy 22 és fél ezer lengyel tisztjával együtt esett áldozatul a szovjetek vérengzésének. Ezt a rémtettet a Szovjetunió Németország számlájára írta. A nürnbergi perben vádpontként szerepelt a katyni tömeggyilkosság, a szamizdatokon és a szájhagyományon kívül csak 1990-ben derült fény az igazságra. Az *apám emlékére* című költemény befejezéséből sugárzik a kízó vágy, hogy megtalálja végre édesapjának valódi sírját: „De én már most akarom tudni / hova kell majd elutaznom gyertyát gyújtani / halottak napján” (Csoóri Sándor fordítása). Költői életmű és életút szerves egységéről tanúskodik továbbá, hogy Su-

tarski lehetőséget kapott 1993-ban egy katyni film elkészítésére. A helyszínen járva döbönt meg attól, hogy mennyire keveset hallott az átlagember a kommunizmus rémtetteiről, arról például, hogy csak a Szovjetunióban immár húszmilliónyi, haláltáborokban megölt, halálra kízótt emberről tudunk, és ez a szám még növekszik. Egy másik, 2016-ban írt megrázó költeménye arról vall, hogy a költő ne a jótékonynak vélt feledést, hanem az emlékezés katarzisének megtisztító erejét hozza az emberiségnek: *Kiáltás hajnalban és alkonyatkor* (Zsille Gábor fordítása). „Hívlak benneteket ismeretlen barátaim / régi halottak kiket agyonlőttek / titeket a letarolt fenyők és a szétlőtt tankok alól / a tömegsírokból ahol apám is fekszik / az oly régi háború már szertefoszló világból / mellyel a gonosztevők népeket sújtottak / s melyet már csak mi – itt maradt túlélők – ismerünk / a világnak szüksége van ránk, mint tanúkra / mint figyelmeztető mennydörgésre.” Sutarski Konrad mind szintézisre törekvő költőként, mind történészként teljességre törekvő képet akar nyújtani közös történelmünkről, jelenünkről, jövőnk perspektíváiról. Ahogy *Az emberi ellenállás stációi* című Sutarski-kötet utószavában olvasható: „a jövőhöz és a jövőről beszél akkor is, amikor a múlt tényeibe, ott felmutatott erővonalába, eltitkolt, vagy kellően nem tudatosított terépeibe és tanulságaiba ásva elemzi hazája és Magyarország helyzetét s költőinek arcvonásait.”

Pósa Zoltán

Mutatvány